

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Asiaticae Historiae Societatis Iesv Pars ...

Libris Quatuor Consequentibus Pertexens, Quae post beatum S. Xaverij
Obitum Soc. Patres ad Dei gloriam in iisdem Prouinciis gessere

Bartoli, Daniello

Lvgdvni, 1667

38. Naufrag. & mors seisciorum, in ministerio proxim.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11445

rabant, nauis cœnobium potius ascetarum esset, quam oneraria negotiatorum: hac & animorum, & rerum faustitate, magnam partem nauigatio vsa est. Vbi vero aduersis, in lethales casus eosque perpetuos iactari cœpit, vel abiectioe animi & mœstitudine, vel alia ex causa, multos morbus affixit: eorum quatuor periculosius laborantes, cubiculi sui angustiis dum Patres colligunt, interea ipsimet nauim totam pro cubiculo habere, interdum assidue inter passim acentes cursare; noctu liberis ad quietem horas, à pedibus illorum exigere quos omni defecta solatio calamitas grauius premeret; miscere medicas potiones; vilissima quæque ac sordidissima in decumbentes officia velut propria occupare, cibos iis coquere, vtque non ille pide ait ex iis vnus, circum septem octoue cacabos ad focum satagendo, fumum copiosum oculis haurire, & reddere. Quicquid ab Regiis procuratoribus nauim conscensuri Vlyssipone acceperant in viaticum semestri, id suis sponte detractum vsibus, in egentes ægrotos sponte sensim partiti nihil sibi ex eo fecere reliquum, stipe illa deinceps exigua contenti, quam à vectoribus in diem corrogabant; & hic demum quibusdam deterisæ suspiciones parum æquæ, offensis olim commeatus cibarij nimia in nostris sollicitudine cum viderent ab iis superuacaneas vt mussabant capsas in nauim inferri. Sic dum Goam & vota & vela intendunt, die tandem nascentis Deiparæ manè, lato augurio reereantur de propinquitate portus tamdudum vocati; ex continenti turtur volatu in nauim delata, ante Parrum cubiculum resedit fessâ hæsitque ad noctem, Portum Goæ postridie alacres subeunt, quem biduo prius PP. Michaël Carnerus Niceæ antistes designatus, Manuël Fernandes, & F. Antonius Costa subierant naui, cuius S. Philippus tutela, & insigne; alterâ vero cuius signum & nomen Assumptio PP. Hieronymus Cuença, & Ioannes Bocchius, cum Marco Nugnes nondum Sacerdote.

38.
Naufrag. &
mors felicio-
rum, in mi-
nisterio pro-
xim.

Retro nobis hoc loco relegenda fors restat quartæ nauis, conceptionis cognomine, & patrocinio, quæ PP. ferebat Pasqualium Catalanum, Andream Gonzalez, & F. Alfonso Lopez cum vectoribus ferme centum quadraginta: hæc vt narrabam à fœderatis abiuncta nauibus, celeritatis palmam velorum ambitu præripere gestiens, Promontorium Bonæ spei & S. Laurentij Insulam commodè flexerat, proraque à Septentrione promouebat in Indiam: nox erat diem Augusti tertium & vicesimum præcedens; mare nulla ex parte sollicitum; auræ summas aquas amœno frigore crispantes, cursus denique mira felicitas; quo sub gradu arctico nullus satis diuinat Quidâ prope cornu australe Maldiuarum; alij milliaria nongenta, quingenta nonnulli supra mille, Goa referunt abfuisse, vbicumque certè tunc fuerint, illic naui meta cursuum vltima; vectorum plerisque vitæ limes fuit: eminebat aquis tam modicè exigua insula, vt eam incauti dum pergunt, & omnium securi, fortassis etiam nocte intempesta ne aduerterent quidem; vadis illa depressis cæcisque cingebatur. Arbor ibi nulla, non virgultum, neque herbæ pilus, sabulum omnia

omnia & duræ ac steriles glareæ, præter fontis venam pertenuem, sed mari adeo vicinam vt falluginem magis saperet, quam potui aptam: totus porro insulæ circulus milliariis partem vix quartam claudcbat; ad saxa igitur, & fyrtes insulæ obsitas impēgit nauis, & cum magno impetu raperetur, non modo arenis infixæ pependit, sed apertis laterum iuncturis aditum Mari vndique præbuit: traiectu angusto à vadis aberat insula, nec fuit difficile, homines, commeatus, & de mercibus pauca quædam maioris pretij scapha in siccum subuehere. Sed nauis fluctuatione assidua soluentē se penitus, quatuor oceano in medio terræ palmis turba misera naufragorum se clausam horruit, egens exspes frustra omnia circumspēctans, quod esset ea insula velut certum exitium procul nauibus omnibus metuenda. Hic nauis Præfectus, & cum nautarū præcipius duodetriginta nauarchus, secreto condicunt indubitatum interitum eluctari. Datur Ioanni Ludouico cuius erat nauis, perficiendi consilij cura, homini, vt vulgo ex euentibus notabatur, ad nauigia frangenda, & perdendos vectores nato: nam is erat qui anno 1561. S. Pauli nauim vadis alliserat insulæ haud multum à Somatra distantis. Huius ductu instructâ armamenti scapha, pane nautico, & aqua, sublatisque in eam scriniis duobus, auri & gemmarum grandi pondere refertis, repente ab littore prouehunt fugientibus similiore quam discedentibus, & passis velis, sinum ineunt illum milliarium nongentorum, vix quidem nisi prodigio in tutum euasuri; periculo tamen remanentibus inuidendo, mox enim ad litus procurrere, brachia tendere, miseris lacrimis magnisque vocibus monere, viderent etiam atque etiam quo loco socios quibus victus, & rerum omnium in angustiis relinquerent, postremæ obiectos desperationi, si de celo Deus; ipsi ex India opem sibi differrent; quibus alij mutuis lamentis & fletibus respondebant, iurabantque se illorum saluti quam celerrimè consulturos, & cum tristi vtrimque salutatione abscedebant. Tres nostros in Insula fortis sua & pia caritas, non remanendi necessitas tenuit: inuitati fuerant in scapham à Præfecto, eorum nemo sustinuit vitam suam, consolatione ac salute, ducentarum & decem animarum illic gementium facere pretiosiore; mori aut viuere vt Deo placitum expediti, nefas arbitrati suprema caritatis auxilia ijs subducere. Goæ interea post inanem, & longuam nauis dudum optata expectationem metus ingens ne quo lauo incurfu cogeretur vel in Mosambico hiemare, vel in transuersum acta periisset, vota que publicè pro illius salutē fiebant, continuè, quæ suo profecto felici exitu minime caruerunt. Scapha enim illis milliariis plus nongentis, nec aduersis flatibus, aut mari, nec tempestate aut erroribus viarum, ne annonæ quidem vel aquæ penuria laborauit, sed fortunatissimo appulsu Goæ portum iniuit: Ad hanc tota in littus effundi ciuitas, reduces salutare; rogitare de nauis, de sociis, de suis quique amicis, & agnatis; illi partim læta partim tristia nunciare; nauim illisam in breuia & amissam; vectores ad vnum incolumes, sed omnes desertæ insulæ conclusos

Angustis, nisi festinata liberatione iis succurreretur, ibidem quanto-
 cyus morituros. Se certum interitum, incerto sed horrendo discrimine
 mutasse, vitam tenui scaphæ per tot maria commissam præter spem de-
 nique seruasse, ducente aspiranteque Deo, ut de sociorum miseris legati,
 opem iis quam citissimam peterent.

Hac oratione triumphare gaudio vniuersi, naufragisque in siccum
 emerfis ac spe recipiendi incolumes ad eò gestire, ut nauis iactura mini-
 mum tangerentur, datur itaque templorum ex turribus ære sacro
 signum ad exsoluendas Deo laudes. Nostri quoque in partem lætitiæ
 veniunt confisi plurimum tres suos socios breui adfore sibi saluos, at-
 que utinam mihi nancisci literas contigisset quas scapha aufugientibus
 ad Patres Goani Collegij dederant, quibus primum edebant cur ele-
 gissent manere cum naufragis & salutis illorum præsens auxilium & ne-
 cessitatem prætulissent, duo quidem spebus ambignis Æthiopiam iu-
 uandi: tertius Indiam. Supremos denique procul dabant fratribus com-
 plexus, & ab iis vicissim poscebant, unaque velut vltimis valedicebant
 verbis quod sperari non posset nauis vlla exploratoria tam felix ut in-
 cideret in terræ punctum vix dimidij milliaris, vix summo extans mari,
 vix longe conspicuum. Verum enimvero quamlibet inuitabilis &
 præceps vrgeret causa properandi calamitosi auxilij, quod vel vno di-
 latum die, crudele ac serum videbatur, dilatatum est tamen à Prorege
 Francisco Barreto (quamobrem haud scitur) ad initium Nouembris.
 Tunc demum tribus nauigijs nautas imposuit, eosdem qui Scapha ap-
 pulerant, misitque ad naufragos quærendos: quod erit tam lentè pro-
 curatum, Deo tamen clementer dispensante, opportunum venit, si mi-
 nus omnium saluti, at quorundam saltem consolationi. Reuisendi sunt
 enim quos omiseramus, insulæ angulo circumseptos, ut de causa &
 modo discamus tentati ab iis alterius discessus, imo & tertij ad mor-
 tem, si Deus annueret, mari fugiendam. Iacta ergo ab triginta illis quos
 diximus miserabili aleâ, vitæque ligno infido & debili credita, conuenit
 inter residuos de lege aliqua idonei in præsens regiminis, haud qui-
 dem ad pacem, & concordiam animorum, cum præter mutuas misera-
 tiones, loci, rerumque conditio nihil aut suggereret aut ferret: verum
 ad ponendum panis & aquæ modum qui morti arcendæ sufficeret, &
 quotidianam vtriusque distributionem: ad hoc Aluarum Ataidem sibi
 præficiunt annorum decem & octo iuuenem Castagneriæ Comitæ, ut
 vsus loquitur, nepotem senem illi addunt consiliarium, crebra in Euro-
 pam & Asiam nauigatione exercitum; his autoribus annona omnis in
 commune confertur; iisdem arbitris suum quotidie demensum tribui-
 tur; at si vna foret ex naufragio seposita penu victitandum, breui erant
 ducenti homines alimentis, vitæque carituri, cælum iis aquationem
 copiosam frequenti pluuia suffecit; ciborum aliquid aues maritimæ
 fonti assuetæ, quas dum ad bibendum conuolarent, fames industriæ opi-
 flex vario ingenio captas ad solem siccabat, & crudis earum carnibus
 omnes.

omnes mensæ ieiunæ struebat delitias: gubernationis pars altera quæ animum spectat, ad Patrum officium delata est; & potest quisque assèqui cogitando quanto conatu insisti oporteret ad vitæ illius acerbitatem leniendam, quam nihil poterat solidè consolari præter Fiduciam bonæ mortis. Ad hanc singulos audire confitentes, verum ut affollet in decretoriis casibus repetita nimirum vitæ omnis exactæ memoria, occupare illos Christianæ pietatis muneribus, ad eludendum tædium otij nauseantis; solari hortarique ad ferendas patienter communes molestias, famem, cæli adimbres & solem aperti iniurias, humi somnum; docere, singulis imputatum hæc iri ad dissoluendas ex parte culparum suarum rationes, crevitque in his officiis feruor cum morbi iam inualescentes vnum de numero tulerunt, ab hoc velut accerferentur ad sortem eandem reliqui, inerudescere mæror omnium animis; redire angores, & gemitus quibusdam etiam in mentem subire, desperatæ vitæ consilio, mortis fugam vndevis captare potius, quam ex India nimium incertam, seramque expectare: fuere hi quinque supra quadraginta, communibus studiis ad opus accinguntur; dissipatæ nauis reliquias colligunt, quandam ex iis inter se vteumque commissis Liburnicam fabricant, eius numeri capacem dumque illam in mare proiciunt induunt tutelam & nomen, Dei misericordiam, & certe in suam asserere diuina misericordia visa est, suscepitque ducendam haud quidem in portum quo proram verterat, sed in occursum catacopiorum trium quæ Goa soluisse monuimus ad inuestigandam insulam in qua opem naufragi operiebantur. Ocurrit ergo iis è regione oræ Cocinensis, & in mutuo conspectu, & agnitione, vtrinque omnes in lachrimas ex repentinæ lætitiæ insperato effundi, sed propiore iam accessu qui erant in catacopiis, dolere, ac flere vicem miserti Sociorum, quos dierum iam quinque enectos fame & semianimes: instarque cadaverum cernebant. Intima igitur mæsta licet exceptos gratulatione, illico vni de catacopiis imponunt, & opportuno refocillatos cibo Cocinum deferunt; cursum alia duo speculatoria sequuntur, donec reperiundæ insulæ, quam dudum indagabant spe omni abiecta Goam denique sunt reuerfi. Naufragorum quoque residui sua illa è tristi statione, dum versus Indiam quam longissime prospectant dum metiuntur oculis continuo Mare, si qua velum emergat aliquod boni saltem nuntij suspectum, vbi nihil penitus affulget, consumpta in cassum multorum mensium expectatione, suas & ipsi spes desinunt vltierius ludere, seque ad mortem si vnquam alias comparat, haud tamen vno æquè omnes modo; nouem & viginti, anticipiti licet priorum exemplo, statuunt credere se maris arbitrio, vitæque illic in insula conservandæ omni præsidio ablato, in omnes euentus se dare, venti enim fortassis alicuius afflatu propitio, pellendos in insulam, deserta illa hospitaliorem; sin autem aiebant, quando non datur in terra viuere, in aquis sanè moriamur, & naufragio altero, prioris miseras absoluamus, re ita consulta, nauis speciem stuant cuius

formæ aptari nullum poterat nomen, fuit enim vehiculi genus ex confutis primum, commissis deinde tabulis confertum, materia figuram operis artificibus dictante: huic se vehiculo tradunt quocumque Deus annueret portandi, sed quæcumque ipsos mansura fors esset, eiusdem tres Patres habere socios volvere: penus illorum omnis urnas habuit aquæ duas, & piscium aliquid in insula captum, & sole duratum: iter in Indiam inire nec sinebat annonæ breuitas, & erat tantæ vastitati maris nimium impar nauicula, illuc igitur vertebant proram, ubi sibi aliquam insulam obiectum iri diuinabant, sed dum longo errore frustra inquiretur, cibus, potusque omnino deficit, lenta fame exesi, quatuor moriuntur, & sepulcri loco fluctibus conduntur, cœteris tandem aliquando sub ortum diei apparet insula, visu peramæna, cultu ad litus diuigenter subacta, palmeto consista, fructibus suis graui: ad hanc velut à morte rediuiui, actis Deo ingentibus gratiis contendunt, sed quod litus abruptum, mare tantisper infringeret, applicare iis nunquam licuit ad eò exhausti erant, & debiles; fuit igitur nauicula oneris sui parte necessariò leuanda; commodumque ad hoc leuca vna distans se dedit arenæ vadum magis quam insula, in quod fluctus molliter fundebatur, eo facile potiti exscendunt complures, in iis tres Patres, alij nauicula iam leui & habili auidè insulam repetunt amœnitate sua famelicis blandientem, fide sociis data reducturos se cymbam, vt eos paulatim quaternos, aut quinos iterato transeursu deferrent in insulam; sed famis diuturnæ impotens feritas, & datæ fidei, & depositorum sociorum fecit immemores: litus presserant, moxque ad pabulum quaquà versum rapi, quod primum se dabat illic herbas, hic fructus carpere, & sorbere magis quam edere voracitate tam auida tamque vltra mensuram defecti calore stomachi, vt linq̄ui animo, & conuelli torminibus cœperint, nec destitutis, sociis, vt multū vellent opitulari valuerint afflictis ipsimet omnino viribus, sic dum aliquot dies tumi passim proiecti, sat erate improvida cruciantur; qui substiterant vicina in insula, extincti sunt miserabili, & postrema fame; sociis itaque satietatis periculo vix ereptis ad euehēdos illos reducibus sola eorum superfuere cadauera, præterquam duorum qui ægrè animam, trahentes, nulla ope seruari potuerunt. Nec dubium fuit illorum trium, & triginta supra centum quos longinquior metu spes retinuerat in ea insula ad quam nauis primum impacta perierat, eodem exitio interiisse, cum in discessione vltima sociorum, præter panis nautici saccos quinque, illis omnia deessent; neque extiterit qui de ferendo iis auxilio, vel iis requirendis laboraret. Supremæ ex iis fuere reliquiæ pauci quos diximus qui peculiari Dei ductu eodem quo ab sociis abierant male confuto nauigiolo Indiam tenuere: ij quarto decimo post naufragium suum mense, cum nihil minus de illis, vel speraretur, vel cogitaretur applicuere Goam, gestiente illorum reditu populo vniuerso, confluenteq̄ue velut ad mortuos ex tumultis excitos, & narrandis tum sociorum miseriis, & lentis ex fame mortibus; tum oblato sibi

amena

amena in insula receptu & cibi copia miserationem fletumque omnibus cientes: sed erat, trium Patrum ex morte, singularis dolor, & late per Indiam; postea per Lusitaniam apud Ioannem tertium eiusque Aulam, commendatio eorum luculenta; ut qui se vltro extremis omnibus & morti, pro aliena salute deuouissent. Apud nostros vero tam viuax eorum memoria, ut quinquennio post Baltazarem Gagum, suo ex Iaponia reditu iisdem casibus deprehensum, nihil æque animarit ad vectorum salutem anteponendam vitæ quam nauis Præfectus seruandam illi deferebat, ut fraterna horum trium imitatio, & exemplum.

Goæ nunc pedem tantisper figamus, tum attinentibus ad eam insulis; inspecturi primum domi nostra; post foris ab anno 1571. animorum bono ab nostris bene gesta; inde iustrabimus loca Indiæ cætera quibus excolendis Societas suos operarios sparserat. Regebat tunc Indias (quod hic necessario præmittendum ad distinctiorem notitiam rerum, & temporum) regebat inquam ab anno 1550. in triennium consequens Alphonsus Norognia, qui primus ex Gubernatore, Proregis honore & titulo auctus est, huic mense Septembri anno 51. successit Petrus Mascaregnia, cui paucis mensibus defuncto, subrogatus est Franc. Barretus, ad hoc pridem arcano Regis chirographo designatus. Et successorem accepit è Lusitania Constantinum Bragantinum, quo nullum India vel fidiorem Lusitanicæ coronæ, vel additiorem religioni sacrosanctæ multis retro annis & deinceps vidit. Huc anno sæculi 61. gubernationis defunctum munere excepit Ioannes de Mendoza, rexitque a Februario ad Septembrem 64. inde ad 68. Antonius Norognia, demumque Ludouicus Ataides ad 71. Sic enim illorum tempora digerunt Goani archiuji annuæ tabulæ, quicquid secus nonnulli senserint. Iam Societatis administratio, post transcriptum cælo Xauerium anno 1552. cum primus illam in India Provincialis titulo rexisset, decimoque post mense Berzeum, cui suas vices commiserat, ad Melchiorum Nannium deuenit, qui profecturus in Iaponiam, Baltazarem Diaz suo loco suffecit, sed factum id minus legitime cum Patres conferent communi consensu, partim coram, partim per litteras anni 55. Ianuar. Calendis Antonium Quadrium Provinciale sibi delegerunt; quo illum onere Septembri proximo leuauit Gonzalus Sylueira ex Europa in Indiam ab S. Ignatio ad hoc missus, cui Antonius Quadrius, Iacobi Lainij Generalis delectu suffectus, anno 59. Provincie recepit curam, gessitque tum solus, tum Gonzalo Aluarez collega, qui primus anno 1568. Inspector Provincie Indiæ dictus est. Horum porro annorum spatio nauigationibus tredecim, in Orientem ex Lusitania transiere de nostris ad septuaginta; ortu & patria diuersi; instinctu & spiritu iisdem quibus ex Europa in Asiam, alij ad populos infideles Christi iugo subdendos; alij ad sortem Martyrij terbeatam; omnes ad laborem perpeffiones, & pretiosas arumnas apostolici muneris agebantur.

Goam Quadrio ut venit nihil fuit antiquius quam ut Collegij Patribus interpretaretur Constitutiones S. Ignatij aliquanto prius nostris in Europa promulgatas, illuc vero tunc primum per eum missas ut eas

39.
Proreges &
Prouinc. In-
diæ ad ann.
1571.

40.
Constit. So-
ciet. in India
promulgat
Quadrius:
quanta Goæ
tunc Patrum
virtus.